

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

МАУП

Кафедра публічного адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту управління,
економіки та бізнесу

(підпис)

Інна СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА
«17» вересня 2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри
публічного адміністрування
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Інна СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ РЕФОРМ

Рівень вищої освіти

першого (бакалаврського)

(назва освітнього рівня, ОКР)

Галузь знань:

28 Публічне управління та адміністрування

(шифр і назва галузі)

Спеціальність:

281 Публічне управління та адміністрування

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма:

Публічне управління та адміністрування

(назва освітньої програми)

Розробник силябусу навчальної дисципліни:

Семенець-Орлова Інна Андріївна, доктор наук з державного управління,
професор, завідувач кафедри публічного адміністрування

Викладач:

Семенець-Орлова Інна Андріївна, доктор наук з державного управління,
професор, завідувач кафедри публічного адміністрування

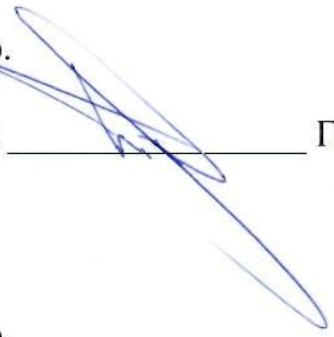
Силябус розглянуто і затверджено на засіданні кафедри публічного
адміністрування

Протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.)

Завідувач кафедри Інна СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА

Силябус погоджено з гарантом освітньої програми «Публічне управління та
адміністрування»

« 29 » серпня . 2025 р.

Гарант освітньої програми Ганна КУЗЬМЕНКО

Силябус перевірено

« 01 » Вересня . 2025 р.

Заступник директора ННІУЕБ Ірина КАЛІНА

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____;
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____;
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____;
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____.

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу

Кафедра публічного адміністрування

Назва дисципліни	Теорія та історія реформ
Викладач (-і)	Семенець-Орлова Інна Андріївна
Портфоліо викладача (-ів)	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/imvsn/kafedra-filosofii-ta-suspilnih-disciplin.html
Контактний тел.	+38-(098)-556-*3-*8
E-mail:	innaorlova@ukr.net
Сторінка дисципліни на сайті	https://drive.google.com/file/d/1mwvM1Gjd3W0USbGSx8DG5cS9MGAQ-gfI/view
Консультації	середа, 2 години, 11.30-12.50, корп. 2, каб. 24

1.Коротка анотація до дисципліни. Вивчення курсу «Теорія та історія реформ» дає можливість здобувачам оволодіти системними знаннями про сутність, закономірності, етапи та результати реформ у сфері державного управління. Дисципліна спрямована на розуміння теоретичних засад реформування політичних, економічних та адміністративних систем, а також історичного досвіду модернізаційних процесів в Україні та світі. У межах курсу розглядаються моделі реформ, принципи публічного врядування, а також роль лідерства, інституцій та громадянського суспільства у впровадженні змін.

2.Мета навчальної дисципліни «Теорія та історія реформ» – сформувати у здобувачів цілісне уявлення про сутність, логіку та механізми реалізації реформ у публічному управлінні, а також розвинути здатність аналізувати історичний досвід реформаторських процесів, оцінювати їх ефективність і застосовувати набуті знання у практичній діяльності.

Завдання: навчити основ теорії реформ і концепцій модернізації в державному управлінні; тенденцій та закономірностей розвитку реформ у різних сферах суспільного життя; методичних підходів до аналізу ефективності реформ та оцінювання їхніх результатів; сумінню визначати чинники успіху й причини невдач реформ; здатності самостійно застосовувати теоретичні знання для розробки й обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на удосконалення системи публічного управління.

3.Формат курсу: очний (*offline*).

4.Програмні результати навчання (інтегральні, фахові компетентності):

Компетентність	Ступінь сформованості компетентності	Оцінювання
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)

Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність використовувати систему електронного документообігу	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність впроваджувати інноваційні технології	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)
Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, Модульний контроль, підсумкове (залік)

5. Тривалість курсу. 120 годин (4 кредити ЄКТС), з них: 34 аудиторних годин і 86 годин самостійної роботи; іспит – 2 години.

6. Статус дисципліни: обов'язкова.

7. Пререквізити: дисципліна «Теорія та історія реформ» передбачає попереднє опанування знаннями та вміннями з навчальних дисципліни: «Політика європейської інтеграції», «Організаційно-правові засади державного управління», «Соціально-психологічні аспекти управління», «Теорія та історія публічної служби», «Державна інформаційна політика».

8. Технічне й програмне забезпечення/обладнання: в освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, комп'ютерні лабораторії, конференц-зали, бібліотека. Вивчення окремих тем і виконання семінарських завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

9. Політика курсу. Для успішного засвоєння курсу «Теорія та історія реформ» здобувач освіти має:

- регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття;
- систематично, системно й активно працювати на лекційних і практичних заняттях;
- відпрацьовувати пропущені заняття або незадовільні оцінки, отримані на заняттях;
- виконувати у повному обсязі завдання, які вимагає підготувати викладач, належна їх якість;
- виконувати контрольні та інші самостійні роботи;
- дотримуватися норм академічної поведінки та етики.

Курс «Теорія та історія реформ» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та

авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Оцінювання здобувача освіти орієнтовано на отримання балів за активність на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійної роботи, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички за які можуть бути, за рішенням викладача, нараховані додаткові (бонусні) бали (участь у круглих столах, наукових конференціях, олімпіадах та наукових конкурсах серед студентів).

10. Зміст дисципліни: Курс складається з чотирьох змістових модулів. Кожен модуль, у свою чергу, складається з лекційної та семінарської частин (див. навчально-методичну карту дисципліни в додатку):

Змістовий модуль 1. «Теоретико-методологічні засади реформ» (лекційні теми 1-3, семінарські теми 1-3):

Тема 1. Поняття, сутність і основні ознаки реформ.

Тема 2. Теоретичні підходи до вивчення реформ: еволюційний, інституційний, системний, управлінський.

Тема 3. Механізми, принципи та етапи проведення реформ у публічному управлінні.

Змістовий модуль 2. «Історичний розвиток реформаторських процесів» (лекційні теми 4-6, семінарські теми 4-6):

Тема 4. Історія державних реформ у світі: від класичних моделей модернізації до сучасних управлінських трансформацій.

Тема 5. Етапи та специфіка реформ в Україні у XX – на початку XXI століття.

Тема 6. Порівняльний аналіз реформ у країнах Європейського Союзу та пострадянського простору.

Змістовий модуль 3. «Сучасні напрями реформування публічного управління» (лекційні теми 7-9, семінарські теми 7-9):

Тема 7. Адміністративна реформа в Україні: сутність, цілі та інституційні механізми реалізації.

Тема 8. Реформа децентралізації влади та місцевого самоврядування: здобутки, проблеми, перспективи.

Змістовий модуль 4. «Оцінювання, управління та ефективність реформ» (лекційні теми 9, семінарські теми 9):

Тема 9. Критерії, індикатори та методи оцінювання ефективності реформ у публічному управлінні.

11. Форми і методи навчання. Основними видами навчальних аудиторних занять є **лекції, семінарські заняття, консультації.**

При викладанні *лекційного матеріалу* передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як проблемні лекції, лекції-візуалізації.

Проблемна лекція забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дозволяє привернути увагу студентів до найбільш важливих проблематичних питань з відповідної теми, визначаючи у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу та спонукаючи слухачів до критичного та самостійного мислення, до осмислення всіх наявних аргументів «за» та «проти», до формування та обґрунтування власної позиції.

Лекція-візуалізація включає візуальну форму подачі лекційного матеріалу за допомогою технічних засобів навчання. Читання такої лекції зводиться до розгорнутого або короткого коментування викладачем візуальних матеріалів, що переглядаються.

При проведенні *семінарських занять* передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як-от: робота у малих групах, рольові ігри, дискусія, публічні виступи, виступи з опануванням, групові проекти та кейс-завдання.

Здобувачі опрацьовують інформацію та проводять наукові дослідження самостійно, у свій вільний час, в тому числі за допомогою всесвітньої мережі Інтернеті бібліотек (див.

рекомендовану літературу), під час занять виконують усні та письмові завдання, виступають із доповідями та презентаціями, що можуть бути підготовленими як у групі, так і індивідуально, моделюють поведінку у конкретних ситуаціях, пов'язаних з проведенням наукових досліджень, апробацією та публікацією їх результатів, підготовкою, виконанням і захистом магістерських робіт.

12. Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (https://drive.google.com/file/d/1b19SAAb9_C7rwcO5LCg1uDAgISflyArq/view).

13. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів

	Поточний контроль знань										Модульна контрольна робота	Залік**	Загальна кількість балів
Теми	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	20	20**	100
Робота на семінарському занятті	10		10		5	10		5	10				
Самостійна робота	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			

*Таблиця містить інформацію про максимальні бали за кожен вид навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляють оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують, регламентуються Положенням про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

Модульний контроль. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Теорія та історія реформ» проводиться на останньому занятті модуля у письмовій формі, у вигляді тестування, а саме, тести закритої форми: тест-альтернатива, тест-відповідність.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з навчальної дисципліни «Теорія та історія реформ»:

при оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- оцінка «відмінно» (А) ставиться за правильне виконання всіх завдань (або більше 90% усіх завдань);

- оцінка «добре» (В) ставиться за виконання 80% усіх завдань;

- оцінка «добре» (С) ставиться за виконання 70% усіх завдань;

- оцінка «задовільно» (D) ставиться, якщо правильно виконано 60% запропонованих завдань;

- оцінка «задовільно» (E) ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;

- оцінка «незадовільно» (FX) ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Неявка на модульну контрольну роботу – 0 балів.

Вище наведені оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

«А» – 18-20 балів;

«В» – 16-17 балів;

«С» – 14-15 балів;

«D» – 12-13 балів.

«E» – 10-11 балів;

«FX» – менше 10 балів.

14. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання. Під час вивчення курсу здобувачами виконуються *самостійні роботи* (див. Робоча програма з навчальної дисципліни «Теорія та історія реформ»).

15. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання. Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюють під час проведення практичних, лабораторних і семінарських занять, метою якого є систематична перевірка розуміння та засвоєння теоретичного навчального матеріалу, умінь використовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань тощо. Можливості поточного контролю є надзвичайно широкими: мотивація навчання, стимулювання навчально-пізнавальної діяльності, диференційований підхід до навчання, індивідуалізація навчання тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз законодавства та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- самостійне опрацювання тем;

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий.

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення тощо); письмовий контроль (контрольна робота, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі тощо); комбінований контроль; презентація самостійної роботи; спостереження як метод контролю; тестовий контроль; проблемні ситуації.

16. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання: *залік*.

Залік проводиться в усній формі: до завдання входять 2 теоретичних питання, за відповідь на які максимально можливо отримати 20 балів.

Перерахування у традиційну систему:

- 20 балів – здобувач надав правильні та повні відповіді на всі запитання: «зараховано», А, 100-90 балів;
- 15 балів – здобувач відповів на всі запитання, проте допустив певні неточності у визначеннях базових категорій, які не впливають на правильність відповіді в цілому: «зараховано», В/С, 89-75 балів;
- 10 балів – здобувач відповів недостатньо повно і конкретно на поставлені запитання, хоч і відобразив знання основного програмного матеріалу; ця оцінка також відповідає правильній відповіді на одне з двох поставлених питань: «зараховано», D/E, 74-60 балів;
- 0 балів – здобувач надав неправильні відповіді на поставлені запитання, виявив неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу та неспроможність послідовно і правильно аргументувати свою відповідь, або взагалі не в змозі відповісти на поставлені запитання: «не зараховано», F–FX, 59-0.

17. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю

1. Сутність і основні ознаки реформ у публічному управлінні.
2. Відмінність реформ від модернізації, інновацій та трансформацій.
3. Основні чинники, що зумовлюють потребу в реформах.
4. Класифікація реформ за напрямками, масштабами та тривалістю.
5. Мета і завдання реформ у сфері публічного управління.
6. Реформа як складова розвитку державного управління.
7. Теоретико-методологічні основи реформаторських процесів.

8. Еволюційний і революційний типи реформ.
9. Роль держави в ініціюванні та реалізації реформ.
10. Принципи успішного проведення реформ у публічному управлінні.
11. Механізми реалізації реформ: інституційний, нормативно-правовий, організаційний.
12. Етапи проведення реформ і логіка управлінських змін.
13. Інституційна теорія реформ у контексті публічного управління.
14. Системний підхід до аналізу реформ.
15. Вплив політичних чинників на процес реформування.
16. Соціальні аспекти реформ: сприйняття, опір, адаптація.
17. Економічні передумови реформ у державному управлінні.
18. Роль лідерства у проведенні реформ.
19. Стратегічне планування реформаторських процесів.
20. Основні моделі реформування публічного сектору.
21. Історія реформ у європейських країнах XIX–XX століть.
22. Реформи в системі державного управління США та Великої Британії.
23. Модернізаційні процеси у країнах Скандинавії.
24. Досвід адміністративних реформ у країнах Центральної та Східної Європи.
25. Характеристика реформ у пострадянських державах.
26. Особливості реформ у Японії та Південній Кореї.
27. Основні етапи реформування системи управління в Україні у XX столітті.
28. Реформи періоду незалежності України: загальні риси та результати.
29. Адміністративна реформа кінця 1990-х років в Україні.
30. Еволюція державної служби в процесі реформ.
31. Сучасна державна політика реформування публічного управління.
32. Концепція реформування державного управління України 2016–2021 років.
33. Децентралізаційна реформа: мета, етапи, наслідки.
34. Реформа місцевого самоврядування в Україні.
35. Реформа державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.
36. Антикорупційна реформа як елемент державних трансформацій.
37. Судова та правова реформи: проблеми реалізації.
38. Реформа системи охорони здоров'я: зміст та виклики.
39. Освітня реформа в Україні: мета, інструменти, результати.
40. Економічні реформи в умовах євроінтеграції.
41. Роль громадянського суспільства у процесі реформ.
42. Механізми громадської участі у реформуванні державного управління.
43. Інформаційна відкритість як фактор успішності реформ.
44. Вплив міжнародних організацій на реформування публічного сектору.
45. Європейський досвід публічних реформ: ключові практики.
46. Роль цифровізації в сучасних адміністративних реформах.
47. Поняття “good governance” у контексті реформ публічного управління.
48. Управління змінами як складова процесу реформ.
49. Моніторинг і оцінювання ефективності реформ.
50. Критерії ефективності державних реформ.
51. Методи аналізу результативності реформ у публічному управлінні.
52. Інституційна сталість реформ: показники та проблеми.
53. Комунікаційна стратегія реформ: значення і приклади.
54. Фінансування реформ: державні й міжнародні джерела.
55. Людський капітал як ресурс реформування.
56. Управлінські інновації як основа сучасних реформ.
57. Політична воля як ключовий фактор успішності реформ.
58. Бар'єри на шляху впровадження реформ та шляхи їх подолання.
59. Порівняльний аналіз реформ в Україні та країнах ЄС.

60. Перспективи подальшого реформування системи публічного управління України.

18. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

19. Рекомендовані джерела (література):

1. Безсмертний Р. Основні засади адміністративно-територіальної реформи в Україні. URL : <http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/b19e47826f35603ec2256f29003c>
2. Горбатенко В. Конституційні засади проведення адміністративної реформи в Україні та удосконалення системи органів виконавчої влади. URL : <http://www.minjust.gov.ua/41>
3. Політична модернізація : [підручник] / за ред. д.держ.упр., проф. В. Б. Дзюндзюка; д.держ.упр., доц О. В. Радченка; к.соц.н. О.А.Котукова. Харків : Вид-во Асоціації докторів державного управління, 2011. 400 с.
4. Євтушенко О.Н. Державне управління (Основи теорії державного управління) : навч. посіб. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 262 с
5. Інституційний розвиток місцевого самоврядування в Україні в умовах державно-управлінських реформ : моногр. за заг. ред. І. В. Козюри; НАДУ, Ін-т пробл. держ. упр. та місц. самоврядування. Лубни : Інтер Парк, 2013. 180 с.
6. Коліушко І.Б. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні : моногр. Київ : Факт, 2002. 260 с.
7. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь. За заг. ред. В.М. Гейця [та ін.]. Київ : НВЦ НБУВ, 2010. 232 с.
8. Ринкові реформи в Україні: досягнення і невдачі / Кульчицький С. В., Парахонський Б.О. Україна і Росія в історичній ретроспективі : у 3 т. Т. 3 URL : <http://buklib.net/books/25781/>
9. Суспільний розвиток та соціально-гуманітарна політика держави : навч. посіб. / Руденко О. М., Усаченко Л.М., Вітер Д. В., Канавець М. В.– К. : НВДЦ “Нововведення”, 2013. – 168 с.
10. Стрижак А. А. Установча влада: основні критерії легітимності внесення змін до Конституції України : науково-популярне видання Київ : Логос, 2013. – 132 с.
11. Береза А. В. Реформування публічної влади: сучасні концепції та політична практика: монографія. Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Логос, 2012. 359 с.
12. Белікова Н. В. Теорія і практика реформування економіки регіонів України: монографія. Н.-д. центр індустр. проблем розвитку НАН України. Харків: Лібуркіна Л. М., 2015. 383 с.
13. Референдуми в Європейському Союзі. [О. Д. Чебаненко, О. Ю. Гришук, Н. В. Колодяжна, А. М. Євгенєва]; за ред. Д. С. Ковриженка. Київ: ФАДА, ЛТД, 2007. 186 с.
14. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : указ Президента України від 12.01.2015 р. за № 5/2015. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>